

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE OWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103

Onder redactie van Prof. Dr V. Hepp, Dr K. Schilder, Dr C. Tazelaar en Prof. Dr J. Waterink

Medewerkers: Dr H. A. van Andel, Solo; Dr R. E. van Arkel, Utrecht; Dr Henry Beets, Grand Rapids; Dr K. Fehrbach, Vreeland; Prof. Dr F. W. Groshuis, Amsterdam; Prof. Dr T. Hoekstra, Kampen; Dr G. Keizer, De Steeg; Dr B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr J. G. Kunst, Arnhem; Dr H. W. Laman, Assen; Dr C. Lindeboom, Amsterdam; Dr S. O. Los, 's Gravenhage; Dr J. W. Marmelstein, Amsterdam; Dr P. C. Meijster, Rotterdam; G. Meima, Groningen; Dr J. C. Rullmann, Utrecht; J. Strikwerda, Dokkum; Dr J. Thijss, Zwolle; Dr J. Veldkamp, Hilversum; E. Visser, Arnhem; Prof. Dr D. H. Th. Vollenhoven, Amsterdam; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr J. D. Wielinga, Hoofddorp; Mr J. A. de Wilde, 's Gravenhage.

Adres der Redactie:
Prof. Dr V. HEPP, Van Broestraat 14, Amsterdam.

Drukkers-uitgevers:
OOSTERBAAN & LE COINTRE, Gooz.
Tel. No. 58 — Postrekening No. 38000.

Abonnement: f1.25 per drie maanden bij vooruitbetaling.
Voor 't Buitenland f7.50 en voor Ned.-Indië f6.— per jaar.
Advertentie: 25 ct. p. regel — Losse nummers f0.15

INHOUD: Sensatielectuur. — Uit de Schrift: Het laatste bevel, des Middelaars. (Matth. 28:19). — Kerkelijk Leven: Rapport inzake het Vrouwenkiesrecht. III. De schorsing van Dr v. Leeuwen opgeheven. De afzetting van Dr C. Vermaat. Overwaardeering? — Geestelijke Adviezen: Openb. 20:4-8. — Uit het Pol. en Soc. Leven: De Centrale Jongdraad. — Pop-Wet. Schetsen: Iets over Dominie en Psychoanalyse. — Zending en Evangelisatie: Kind en Zending. — Uit de Buitenl. Kerken. — Perschoon. — Boekbespreking. — Kerknieuws.

SENSATIELECTUUR.

In den regel zijn de hoofd artikelen van ons blad gewijd aan een stof, die op eenigerlei wijze de openbaring van het Gereformeerde leven of de Gereformeerde levensgedachte raakt, zulks in aansluiting bij den koers, dien het blad wensch' te volgen. Wat verband houdt met de literatuur en de literaire stromingen — een stof, waaraan „De Reformatie" ook van meet aan aandacht heeft geschonken — wordt in een afzonderlijke rubriek behandeld, heeft dus, om 't zoo te zeggen, een eigen plaats en een eigen terrein in onze kolommen. Daarbij trachten we vooral naar een positief plan te werken; bij voorkeur worden zoodanige boeken besproken, die als aanbevelenswaardige lectuur de belangstelling onzer lezers verdienen. We willen in de eerste plaats aan hen, wien de tijd ontbreekt om zich te oriënteren in de veelheid van lectuur, welke de boekenmarkt biedt, de noodige aanwijzingen verstrekken, zoo, dat ze voor zich of hun kinderen gewenschte lectuur kunnen kiezen.

Intusschen, het kan ook zijn dat hebben een enkele maal eens een meer algemeen onderwerp te behandelen en dan zulk een stof kritisch te beschouwen. Er zijn verschijnselen, van buiten af zich opdringende quaesties, die dat zelfs noodig maken. Nu dan door de omstandigheden de verzorging van het hoofd artikel in dit nummer voor mijn rekening komt, wil ik die gelegenheid benutten, om eens zulk een, wegens haar ingrijpende gevaren belangrijke, quaestie aan de orde te stellen: de sensatielectuur.

Natuurlijk is dit onderwerp niet in één artikel in al zijn onderdelen af te handelen; gelijk iedere zaak van eenig belang, heeft ook deze stof verschillende kanten, raakt ze ook meer dan één openbaringsvorm van het moderne leven. 't Is nu alleen om de zaak als zoodanig te doen. Mogelijk biedt zich te eeniger tijd de gelegenheid, op het eigen terrein van „literatuur en kunst" nog eens op enkele afzonderlijke punten nader in te gaan.

Wat onder sensatielectuur moet worden verstaan behoeft wel geen breede omschrijving.

Onze tijd leeft van en bij de sensatie en het woord „sensationeel" is een bijna onmisbaar adjectief geworden in advertenties en prospecti over boeken. In haar breedste opvatting doelt de uitdrukking sensatielectuur op al zulke lectuur, die opzien verwekt, zinnenprikkend is en daardoor in bijzondere mate de belangstelling trekt.

Vele zijn daarbij de factoren, die dat sensationele karakter bepalen. Niet alleen de inhoud, maar vooral ook de vorm, het uiterlijk, de titel van een boek doen in dezen zich gelden: zelfs schuilt daarin in de eerste plaats de kracht der sensatie, omdat juist van deze uiterlijkheid de eerste, maar tegelijk over de keuze beslissende, lokking uitgaat.

Men moet maar eens zien in de etalages der boekwinkels; dan kan men aan de feiten constateren, wat sensatielectuur is.

De omslagen der boeken allereerst zijn bont en veelkleurig, onmiddellijk in 't oog vallend door hun felheid en „duff". En de afbeeldingen op die omslagen pakken als bioscoopaffiches; daar zit veelal de hoogste spanning in en een benauwend duidelijke actie. Van angst verwrongen gezichten onder onontkoombare revolverdreiging, op de spoorrails vastgebonden misdadigers, in doodelijken val neerstortende ongelukkigen, woest-mishandelde ellendigen zijn daar in de meest barre realiteit getoet. En alleen al het zien van zulke tooneelen doet de verbeelding opvlammen, doet aanstonds de felle begeerte opvlammen, dat gebeuren

van nabij te leeren kennen, dat geweldige intensief mee te doorleven, dat is, het bewuste boek te lezen.

Of ook — en zulke afbeeldingen zijn zeker niet minder talrijk — de handteekeningen zijn van een prikkelenden zinnelust, te gevaarlijker, omdat niet in het grof-banale, maar in het verfijnd-sensuele de sensatie wordt gezocht. Wel sielt in dezen een nauwlettend toezicht van de overheid grenzen, maar niet alles ligt onder haar straffend bereik. En de sensatie heeft op het terrein dat „vrij" blijft ruimte genoeg.

En dan de titels!

Just die titels zijn de groote kracht der sensatielectuur. Veel verder nog reikt hun invloed, dan die van het uiterlijk, van den brutalen omslag der boeken, omdat ze veel dieper bij de menschen komen: ze staan bij lange rijen in de catalogi van leesbibliotheken, in courant-advertenties, in uitgavenvermeldingen. Ze komen in de huizen der menschen, in ieders hand, onder elk oog. En ze zijn van zó schetterende klank, dat ze onmiddellijk opvallen.

In 't bijzonder oefenen in dezen de vele vertalingen, waarmee we worden overstroomd, haar funesten invloed.

Als ik eens overschrijf enkele titels, die ik in de laatste maanden heb gevonden, krijgt de lezer een alleszins sprekend beeld van wat ik bedoel. Ik noem ten voorbeeld: „Het geheim van de Japansche tempelgrot"; „De slavin van den sultan"; „De krotten"; „Misdadig uit hartstocht"; „De noodlottige brief"; „De Schijnverloving"; „Op den drempel des doods"; „De Fatale vrouw"; „Een rechter vermoord"; „Licht en word rijk"; „Liefde in de woestijn"; „Het helse laboratorium van Dr Fu Manchu"; „Een nieuwe neus"; „Zijn eer gered"; „Handen omhoog" — alle titels van vertaalde boeken. Maar ook onder de oorspronkelijk-Nederlandsche romans zijn er verscheidene, die voor deze buitenlanders niet onderdoen. Zoo verschenen twee (blijkaar bijeen hoorende) verhalen: „De vrouw die uitgestooten werd"; „De man die aangehaald werd" (men lette op het typisch-sensationele, dat hier het omgekeerde staat van wat men verwacht); „Huwelijksvacantie"; „Bij verrassing getrouwd" e.d.

Waarlijk op een lijstje als dit — dat gemakkelijk in dubbele grootte te geven zou zijn — ligt de sensatie duimendik op.

Hoezeer nu zulke sensationele titels van invloed zijn, kan blijken uit wat het tijdschrift „De Boekverkooper" enkele maanden geleden meldde als de ervaring van den bibliothecaris van een volksbibliotheek in een onzer groote steden. „Men vraagt", aldus zegt hij, „lectuur op den titel afgaand, en dus een boek, dat „Kalverstraat" heet 20 maal, tegen zesmaal een, dat „De Gilden" genaamd is... men leest op goed geluk Erasmus 15 maal als hij zijn boek „Loof der Zotheid" heet, doch slechts 4 maal, wanneer hij het „Twaalf samenspraken" noemt. Evenzoo gaat het in de volgende gevallen: Shakespeare Coriolanus 4 maal (maar) Othello, de Moor van Venetië 19 maal; Bremer „Een Dagboek" 4 maal, (maar) „Huiselijk Geluk en Huiselijk Leed" 71 maal; Busse „Het Nachtlucht van de zee 50 maal (maar) „In de Nachthuurt" 118 maal... Van Hulzen „In hoogere Regiën" 12 maal, (maar) „Een Vrouwenrecht" 72 maal.

Duidelijk blijkt uit zulk een statistiek-mededeeling, dat de titel alles doet en dat wat sensatie belooft 't meest het publiek pakt.

Over 't algemeen zegt daarbij de naam van den auteur de menschen niets, tenzij weer die naam een klank van sensatie heeft. Dan waarborgt hij een boek zijn debiet. Van den roman b.v. als „Mon curé chez les riches", die toch niet een zoo opvallenden titel draagt, werden in Parijs alleen enkele honderdduizenden exemplaren verkocht, omdat de Auteur is de populaire en om zijn sensationele persartikelen bekende Clément Vautelet. 't Boek verscheen in een stemmig-donker handje, maar

het voert den naam van een „bekende" — en dat was voor 't publiek genoeg! Namen als die van Barbuse, Schnitzler, Coart Mahler e.d. zijn voor vele lezers zonder meer voldoende, om een nieuw-verschenen boek te koop. En ook uit onze eigen literatuur kunnen we namen noemen, die een dergelijke klankkracht hebben. 't Is weer de sensatie, die haar invloed gelden doet.

Door deze uiterlijke factoren, die bij de vaak grenzenloze oppervlakkigheid van vele menschen over de keuze van lectuur beslissen, komt dan de sensatielectuur tot de lezers.

En dan begint de eigenlijke invloed van die boeken pas! Want dan gaat zich de inhoud doen gelden, dat waarvoor omslag en titel belangstelling wilden wekken.

Bij de bespreking enkele weken geleden van het leerzame boekje van Dr Ritter „De sociale teekenen van de Amusementsliteratuur", heb ik op dezen inhoud gewezen, wat betreft de detective-romans met hun vaak scherpzinnig uitgedachte misdadertechniek en hun vernuftige samenvoeging van behendigheid, sluwheid, gemeenheid, daff, koelbloedigheid, tegenwoordigheid van geest, enz. enz. Er is onder deze detective-verhalen grove, plomp-sensationele „dubbeltjes-kunst", als de Nick-Carters, de Lord Listers, de Buffalo Bills, zinneloze speculaties op de lagere instincten in de menschelijke — er zijn ook fijn-gecomposeerde, goed gestyleerde, „beschaafde", werkelijk-literaire producten onder. Maar op sensatie gericht zijn ze alle en hun invloed is in wezen dezelfde. Behoudens een enkele uitzondering misschien (als sommige romans van Middendorp en Ivans) brengen ze den lezer buiten zijn evenwicht, maken ze door hun spanning de verbeelding overspannen, prikkelen ze overmatig de zenuwen, werken ze op den geest in als vergif op het organisme van het lichaam; ten slotte alles aantastend en in hun doorwerking vernietigend.

Zeker zijn daarbij de grofste vormen, die van de zoo juist genoemde soorten, de gevaarlijkste. Nog dezer dagen konden we in de krant lezen, hoe de lectuur van deze geestverdoovers een boerenzoon er toe gebracht heeft, zich als misdadiger bij de politie te melden, alleen uit de zucht, om als zoodanig een belangrijk personage te zijn. En ze zijn er bij tientallen, de jonge menschen, die, zwak van karakter en willoos van natuur, meegesleept zijn door het perverse van de misdaderverheerlijking der Nick Carters. Querido heeft in zijn „Mooie Karel" deze sociale wrakken even scherp als juist gestalte gegeven in de figuur van Frans Poort.

Maar — en daarvan zij men zich ter doge bewust, de fijne vormen van het soort oefenen dien-zelfden vergiftigenden invloed. In dit opzicht is tekenend een passage, die „Boekenschouw" (van Febr. 1927) citeert uit den mond van een adellijke dame.... „Ik kan uw meening, als zou vergif niet schaden, wanneer men het niet merkt, niet deelen. Het wil mij voorkomen, dat de boeken, die wij lezen, de indrukken, die wij opdoen, van invloed zijn op onze ziel, zooals de lucht, die wij inademen en de spijzen, die wij gebruiken, op ons lichaam inwerken. En zooals die laatste schaden zonder dat wij het bemerken, zoo schaden ook die andere dingen ons betere ik, wanneer zij aan het valsche de schijnbare kleur en het uitzicht geven van het ware. Het is mij tenminste zoo vergaan. Geheel vrijwillig heb ik van jongsaf aan geen slecht boek gelezen, wanneer het mij als zoodanig bekend was, zelfs niet, als men het mij in handen gaf. Maar ik heb, zonder het te weten, vele boeken gelezen, waarvan ik het mijzelf als zonde aanrekenen zou, wanneer ik ze iemand lezen liet of ze zelf nog eens las, daar ik nu zeer goed weet, hoeveel schade ze mij berokkend hebben".

Intusschen, de detectiveromans zijn niet de eenige openbaringen van sensatielectuur. Al die vele boeken vol levenswijsheden en levensfilosofieën, al die zwoel-zinnelijke, fel realistische, opzettelijk

WI REEDS
SCHAPPIJ
aal-Economisch
ekblad
?

H. AMELINK
Redacteur:
C. SANDBERG

erking van vele
nde personen
up dan nog heden
mers aan de
EDECEA - HOORN
rd weekblad is het
er Christelijk
s in ons land en
1.— per kwartaal

in hoofd artikelen
onomische vragen,
awingen over de
aties, laat het licht
eids- en bedrijfs-
eigen kring, bevat
ch financieel-econ-
zicht, een revu
schappelijk leven",
ng „Pers en Politie-
vragenrubriek" en
gang geeft o.a. de
ijn studies over
eling van de rijper
eugd".

verzorgd, zóó goed-
ift, met zóó rijken
in elk christelijk
in thuis.

len een abonnement
nummers aan!

ANO- EN
CHANDER
RIPPEN

einstraat 42
HAAG

een prachtig
t in elk genre
illijken prijs.

WIRTZ Cz.
OVERZICHT
GESCHIEDENIS

DE DRUK

le 40 cts.

AN & LE COINTRE
Goes

tendentieuze romans, zooals we er juist in dezen tijd zoovele kennen, ze zijn van het sensationele soort, waarin, naar het citaat uit 't zelfde nummer van „Boekenschoon“, „de hartstocht zoo geschilderd is, dat ze er door wordt opgewekt“. De sensatielectuur is zelfs heel omvangrijk en wie rond zich ziet en wat kennis van zaken heeft, bemerkt, dat die omvang groeit, stelselmatig groeit door de vertalingenstroom en door de eindeloze concurrentiezucht der Uitgevers.

Voor al ook de jongensboeken zijn door deze sensatiefleschimmel aangetast. Er zijn gelukkig vele goede jongensboeken, en in den laatsten tijd valt er zelfs een kennelijke stijging van het gehalte waar te nemen, maar tegen de jongenslectuur in 't algemeen geldt het woord, dat Valkema de Blouw schreef in zijn inleiding op een door hem bewerkt jongensboek: „...Wie kent ze niet: de prullige voortbrengselen van een ten doode afgematte fantasie, voortdruivend op een door anderen platgetreden spoor, zonder frisheid of oorspronkelijkheid, gevat in een goedkoop, snel vervallend band, bij duizenden tegelijk op de markt geworpen? Wie ergerde zich nooit aan die — vaak vertaalde en dan nog slecht vertaalde — voortbrengselen, waarin de eene gruwelijkheid de andere achterhaalt en overtroeft, die monsterverhalen, waarin gescalpeerd wordt en gepijnigd, waarin de moord nooit van de licht, de revolver nimmer in den gordel blijft? Wie keerde zich niet af van die, zoogenaamd jongensachtige, boeken, waarin de ouderdomheid tot heldenfeit, de brutaliteit tot iets verheffends, de spot met wat onbeholpen is of toevallig onderliggend is, tot dengl gemaakt wordt... (En) er tusschendoor een lal speculeeren op: jongensmaak, jongensneigingen, jongensbravuur. Een zich aanpassen aan dien smaak, die neigingen, die dubieuze ontwikkeling van onze lieve straat- en schooljeugd en alles geënt op een traditie, die op zichzelf slechts ernstige bedenkning en wensch tot herziening kan uitlokken“.

't Is niet anders dan de sensatiezucht, die tot deze verworping heeft geleid.

Hier nu staan we voor een verschijnsel, dat onze ernstige aandacht verdient.

Hier is een gevaar, een groot gevaar zelfs, dat ook ons en onze jeugd bedreigt.

We kunnen en mogen er onze oogen niet voor sluiten, op straffe van namelooze schade aan ziel en lichaam beide. Want, het moge waar zijn wat Van Hulzen schreef in „Morks Magazin“ (van Oct. 1926) „...in plaats van een blijvend bezit te zijn, wordt het sensationele druksel iets als een flard, een vod, dat vanzelf wel bij de oud-papierkooper of op de vuilnisbelt terecht komt“, zijn schadelijke, vergiftigende werking heeft het dan al gedaan, en, wie eenmaal in den greep van het sensatiemonster is geraakt, komt er niet gemakkelijk weer uit. De overprikkeling der zenuwen, de bezoefteling van het denken, de ontwrichting van het ziele-evenwicht, de voortwoekerende fantasiebesmetting, eenmaal ontstaan, zijn invloeden, die als sluipend vergif doorwerken en een jammerlijk einde brengen.

Daarom dient op het gevaar der sensatielectuur gewezen, daarom dient tegen de sensatielectuur gewaarschuwd te worden. En dan is een krachtig positie kiezen dringende eisch. Transigeeren, geven en nemen, beteekent in dezen een zich bloot stellen aan de gevaren, die hier dreigen en kan zeer ernstige gevolgen met zich slepen. Bij herhaling hebben we hierover in ons blad behandeld en daarbij meer dan eens de houding aangewezen, die ons christelijk levensbeginzel ten dezen vordert. Ik behoeft dus thans daarop niet nader in te gaan. Doel van dit artikel was, de sensatielectuur in haar algemeenheid te ontleden en in die ontleding haar kritisch te beschouwen, als een der gevaarlijke machten van dezen tijd. En uit die beschouwing volgt vanzelf de conclusie, dat we ons daartegen met alle energie moeten wapenen.

C. T.

UIT DE SCHRIFT.

Het laatste bevel des middelaars.

Matth. 28: 19.

In het afscheidswoord van Jezus weerkloek eerst de proclamatie: Mij is gegeven alle macht in hemel en op aarde.

Daarna laat Hij hooren een bevel, dat ook om het oogenblik, waarop het gegeven werd, bestemd is door alle eeuwen tot aan Zijn wederkomst te worden opgevolgd.

Gaat dan heen, onderwijst al de volken, dezelve doopende in den Naam des Vaders en des Zoons en des Heiligen Geestes, leerende hen onderhouden alles wat Ik u geboden heb.

Een bevel voor Zijn apostelen, voor allen, die 't daar in Galilea hoorden, voor ons.

Een oproep tot een heiligen oorlog maar zonder geweld van wapenen.

Een opwekking tot een strijd, waarin het Woord het voornaamste, ja, het eenige wapen zal blijken.

Het is in het algemeen een bevel om uit te gaan.

De apostelen mogen niet in Jeruzalem blijven. De prediking van het Evangelie mag niet tot Israël beperkt worden.

Het christendom is niet nationaal, maar internationaal.

De kerk heeft geen vaderland.

Het Evangelie moet worden de hand voor alle volken.

Dat zal het kenmerk worden voor de nieuwe bedeeeling.

Daarom, gaat heen, trekt uit, want het gaat om de wereld, die gewonnen moet worden voor Jezus.

En dan worden de volgelingen van Jezus opgewekt tot een drieledige taak.

Onderwijst alle volken. Er staat letterlijk: maakt ze tot discipelen.

Er moeten allereerst onderdanen worden voor Koning Jezus.

Daar gaat het voornamelijk om.

Menschen, zielen te vangen voor Jezus door het Evangelie met alle volken.

Zending, evangelisatie, prediking zoeken het behoud van den mensch.

Elders zegt Jezus, dat het Evangelie moet gepredikt worden aan alle creaturen. Dan rust Jezus' oog op de enkelingen.

Hier rekent Hij met de volkenindeeling.

Onder elk volk heeft God Zijn gekenden.

Daarom moet in ieder volk de banier van het kruis geplant worden.

Onder iedere natie moet het Woord van Christus als een macht tot uiting komen, opdat ieder volk in zijn kern vóór of tegen Christus kiese.

Daarom moet het zaad des Evangelies gestrooid naar alle windstreken opdat het wortel schiete en vrucht drage onder alle volk.

Dat is de eerste taak.

Propaganda door het woord des Evangelies met het doel om menschen te brengen tot Jezus en ze te maken tot Zijn discipelen.

En dan: dezelve doopende in den Naam des Vaders en des Zoons en des H. Geestes.

Wie het Evangelie geloovig aanneemt ontvangende christelijken doop.

De doop, die ons brengt in de gemeenschap met den Vader en den Zoon en den H. Geest.

De doop, die ons inlijft in de kerk van Christus.

Er staat in het Grieksch: dezelve doopende tot den Naam des Vaders en des Zoons en des H. Geestes, d.w.z. door den doop overbrengen op het heilig terrein, naar de gemeenschap met God Drie-eenig in den schoot Zijner kerk.

Eerste doel van allen arbeid in en door het Woord zij dus menschen te maken tot discipelen van Jezus.

Maar is die arbeid gezegend dan mogen we hen niet loslaten. Ze moeten tot de kerk gebracht. Het sacrament moet een schakel worden in hun geloofsleven.

De bewering, dat men wel christen kan zijn zonder kerkelijk leven, is dan ook met dit bevel van Jezus in flagranten strijd.

Zonder kerkelijk mee te leven, kan men geen goed christen wezen.

Dan immers blasfemt men de werking der sacramentele genade.

En dan ten derde: leerende hen onderhouden alles, wat Ik u geboden heb.

Er moet dus komen voor de discipelen, die gebracht werden tot de kerk, voortgaande onderwijzing.

Hier is de instelling van het leeraamt in de kerk.

En wie tot dat leeraamt geroepen worden hebben slechts te onderwijzen alles wat Jezus geboden had.

Wie in de kerk geroepen wordt om op te treden in Jezus' naam mag dit niet anders doen dan in gebondenheid aan Zijn geboden.

Geen andere leer dan Hij bracht.

Geen geboden voor het leven dan die Hij verkondigde.

Hier trekt Jezus de hoofdlijnen voor het kerkelijke leven.

De discipelen moeten vergaderd in een kerkelijk instituut dat Woord en sacrament bedient en de tucht handhaaft over leer en leven.

In dit laatste bevel van onzen Zaligmaker ligt de veroordeeling van alle onkerkelijkheid; het vonnis ook over een kerk, die de belijdenis en de tucht niet handhaaft.

Nu is wel duidelijk wat Jezus van ons vraagt in Zijn laatste bevel.

Getoogen van Hem door het Evangelie in iederen kring.

Discipelen zoeken te werven voor Jezus.

Zelf in den kerkelijken weg te wandelen en anderen daarin te leiden.

Voor de kerstening der wereld is naar Jezus' eigen Woord de kerk het aangewezen instituut.

Voor haar te strijden is onze roeping.

Voor haar bewaring bij de zuiverheid der leer en de vroomheid des levens.

Het behoud der kerk is levensvoorwaarde voor een volk.

In haar bloei ligt de sterkste tegenweer tegen het opdringend ongelooft.

Daarom, wel moeten zij varen die de kerk be-minnen.

De kerk, ons aller moeder.

J. G. KUNST.

KERKELIJK LEVEN.

Rapport inzake het Vrouwenkiesrecht.

III.

Hebben wij, maar wij hopen, een niet al te onduidelijk overzicht gegeven en van het Rapport van de Deputaten en van de Memorie van Ds C. Lindeboom, zoo willen we hierop enkele kanttekeningen maken.

Kanttekeningen.

Niet meer.

Indien het noodig is ons hierover volledig uit te spreken, kan het in dit geval het best op de Synode geschieden.

Alles wat er toe zou kunnen leiden om de kwestie van het Vrouwenkiesrecht, welke in onze kerken niet bepaald leeft, urgent te maken, willen wij het liefst vermijden.

Er zijn dunkt ons veel gewichtiger vraagstukken, welke ons behooren bezig te houden.

Door al te breed over dit punt uit te weiden kan zoo licht de aandacht van het meer belangrijke worden afgeleid.

Wij zeiden reeds, dat en Rapport en Memorie in zakelijkheid elkander niets toegeven.

Hierbij houden wij er rekening mee, dat de Memorie eenig voordeel genoot, wat het Rapport moest missen.

Immers, de steller van de Memorie blijkt het Rapport vóór zich gehad te hebben, zoodat hij de argumenten, welke daarin voorkomen, stuk voor stuk kon wege en aan kritiek onderwerpen.

Deze kans was uiteraard aan het Rapport niet gegund.

Op de Synode zal het wel niet ontbreken aan pogingen van de zijde der Deputaten om weer de argumentatie van Ds Lindeboom te ontzenuwen.

Wat nu het onderzoek naar de rechtstreeksche uitspraken van Gods Woord aangaat, liggen de konklusies van Rapport en Memorie niet zoover uit elkaar.

Wel leest men op blz. 3 van het Rapport: „Er kan daarom, naar het oordeel van deputaten, moeilijk twijfel over bestaan, dat de vrouwen aan deze verkiezingen niet hebben meegewerkt“, aan den anderen kant doen zij ook uitkomen, „dat een uitdrukkelijk verbod aan de vrouw om mede te stemmen in de Heilige Schrift niet gevonden wordt“ en dat niet kan worden gezegd, „dat het verleen van het stemrecht aan de vrouw met een stellige uitspraak van Gods Woord in strijd is“ (blz. 5). Hun eerste konklusie luidt dan ook: „dat van een Goddelijk recht of roeping der vrouw om aan de verkiezing deel te nemen uit de Heilige Schrift niets blijkt“.

Daarop tegenover stelt Ds Lindeboom: „dat Hand. 1 en 6 over de onder ons actuele vraag rechtstreeks niets zeggen“ (blz. 11).

Tusschen beide konklusies is natuurlijk verschil. Maar hierin komen zij overeen, dat met een beroep op rechtstreeksche uitspraken der Schrift de zaak niet kan worden beslist.

Veel verder schijnt het oordeel van Rapport en Memorie uiteen te loopen over de vraag of er dan indirecte gegevens der Schrift zijn, welke hier licht verspreiden.

Toch kan het niemand ontgaan, dat Deputaten zich op dit punt zeer voorzichtig, ja schuchter uitdrukken. Zij zeggen, dat voorzover de Heilige Schrift ons mededeelingen geeft aangaande de medewerking der gemeenteleden bij de verkiezing der ambtsdragers blijkt, dat de Apostelen daartoe alleen de mannen hebben opgeroepen. En ook, dat de aanwijzingen, die de Heilige Schrift ons geeft aangaande de plaats en taak der vrouw in het midden der gemeente, eer pleiten tegen dan vóór het toekennen van het stemrecht aan de vrouw.

De beperkingen uitgedrukt in het „voorzover“ en in het „eer pleiten tegen dan vóór“ ontnemen aan de konklusies het strikt positieve, beslissende apodiktische karakter.

Precies eerder staat het met de Memorie.

Ook daarin komen (men zie ons vorig artikel) dezelfde beperkingen voor.

Vastheid, welke aan geen twijfel onderhevig is, bieden daarom noch Rapport noch Memorie.

En inzover heeft Ds Lindeboom gelijk — en dat is stellig ook de meening van Deputaten — dat op grond hiervan geen principiële beslissing kan worden genomen.

Het antwoord — aldus Ds Lindeboom — moet langs anderen weg worden gezocht en wel op grond van de analogie der Heilige Schrift.

Wij zouden het liever zoo formuleeren, dat de beslissing moet vallen op grond van de diepste liggende principia, welke in de Schrift verborgen liggen en daaruit door ons moeten worden opgedolven.

De Heere maakt het Zijn kerk niet zoo gemakkelijk, dat zij het antwoord op alle vragen maar vóór het grijpen heeft.

Neen, Hij zet haar aan het werk en dat werk moet dikwijls worden verricht in het zweet des aanschijns.

Handig — dit heeft heusch geen ongunstige be- tekenis, zooals velen schijnen te meenen — merkt

Ds Linde- tot een toegelate- nen rede- de Schri- vormeld- de, zat- Hieruit- niet mei- Nu wo- weinig- handeld- Deputa- van de v- boven n- Maar- beginsel- te sprak- Daaron- ook neme- zal drage- Over d-

= De sch- De sch- van Hark- daurd, is- De mot- geleid hel- publikatie-

De cla- haar ver- wen, van- voor te l- „Beloo- van gevo- inzake d- zin te zw- eele verb- af aan d- geven, ip- De Van- geantwo- De clas- „De ch- rapport i- kennis- dr N. D- schil van- Assen in- strekten- eventueel- vooraf aa- regeven, - besluit, - sing van- dit zijn a-

De vraa- op de bes- Deze ve- van Dr v- liet daarop- „b. zij- ongenoegz- den erken- haar sub- heel zal- zal legg- ren-

c. Zij ac- dat in zijn- dell over- stukken va- verschillen- en 11 (m- rapport de- hij zich na- Wij spat- De publ- c is aange- Ofschoon- het oog op- onze kerke- staanders- heeten, me- v. L. desaa- verder met- digende ve- Rest het- Blijkens-

bedoelde u- heel aan- inzake d- In dat o- Synode bes- Hij heeft- de slang i- strekten- Maar wa- slag leggen- Een afwij- der Synode- in dezen z-

Met zwijg- Nu heeft- gen genoeg- Doch dat- Juist doo- gevoelens h- tekenis ge- Voorzeker- makkelijk-